

REVISTA ECONOMICĂ.

Apare odată pe săptămână.

„Revista Economică” se publică din însărcinarea și cu ajutorul institutelor de credit:

„Albina”, „Ardeleana”, „Auraria”, „Beregsana”, „Berzovia”, „Bihoreana”, „Bistrițana”, „Bocșana”, „Brădetul”, „Cassa de păstrare”
Miercurea, „Cassa de păstrare” Seliște, „Chioreana”, „Cordiana”, „Corvineana”, „Crișana”, „Detunata”, „Doina”, „Economia”
Cohalm, „Economul”, „Făgețana”, „Fortuna”, „Furnica”, „Grănișorul”, „Hațegana”, „Hondoleana”, „Hunedoara”, „Iulia”, „Lipovana”,
„Lugoșana”, „Lucașfărul”, „Mercur”, „Mielul”, „Munteana”, „Mureșana”, „Mureșanul”, „Nădlăcana”, „Nera”, „Oltiana”, „Oraviceana”,
„Patria”, „Plugarul”, „Poporul”, „Racoșana”, „Sătmăreana”, „Sebeșana”, „Selăgeana”, „Sentinela”, „Silvania”, „Someșana”, „Steaua”,
„Timișana”, „Ulpiana”, „Unirea”, „Victoria”, „Vlădeasa”, „Zărândeana” și „Zlăgheana”.

Prețul de prenumărare:
pe 1 an K 12.—, pe 1/2 an K 6.—.

DIRECTOR
Dr. CORNEL DIACONOVICH.

Taxa pentru inserțiuni:
de spațiul unui cm² câte 10 fleri.

Anul VI.

Sibiu, 23 Aprilie 1904.

Nr. 17.

Acționarii și adunările generale.

Seria adunărilor generale anuale ale Băncilor noastre este încheiată.

Revista noastră de aproape trei luni începe și-a consacrat partea preponderantă a coloanelor sale acestor adunări, dând seamă cetitorilor noștri atât despre rapoartele direcțiilor și bilanțurile prezentate, cât și despre decursul adunărilor generale și hotărârile acestora.

Lucrarea săvârșită de noi în această direcțiune ar fi făcută numai pe jumătate și ar pute aduce puține foloase reale, dacă ne-am mulțămii cu adunarea și înregistrarea datelor și cifrelor, fără să căutăm a le exploata și utiliza în interesul dezvoltării organizațiunii noastre economice-financiare.

Vom insista deci, în articolele noastre viitoare, pe rând asupra tuturor momentelor cari din un punct de vedere sau altul ne vor prezenta vre-un interes instructiv, și ne vom ocupa deocamdată, — până când ne vor sta la dispozițiune toate datele necesare pentru compunerea bilanțului general al Băncilor române, — cu aprețirea condițiunilor și împrejurărilor generale, în cari au decurs adunările din urmă ale băncilor noastre.

Din acest punct de vedere, primul moment care trebuie să atragă atențiunea observatorului este: că adunările generale din urmă au fost cercetate tot atât de puțin de cercurile largi ale acționarilor, ca și adunările din anii premergători. În această privință abia putem remarca 2—3 excepțiuni; încolo numărul mediu al acționarilor prezenți abia trece peste 20, și între aceștia aproape pretutindenea majoritatea au format-o membrii direcțiilor și comitetelor de supraveghiere, precum și funcționarii singuraticelor instituite.

Această aparițiune, cu care ne-am ocupat și în alți ani de repetite-ori, și asupra urmărilor căreia am atras atențiunea cercurilor interesate în deosebi prin articolul publicat în fruntea numărului nostru din 9 Februarie 1901, — este un simptom preste măsură regretabil al indiferentismului, ce îl manifestează acționarii băncilor față cu conducerea acestora.

Ce e drept, această aparițiune nu caracterizează numai stările noastre speciale, ci este o experiență generală și în viața institutelor financiare ale popoarelor cu mult mai înaintate. Chiar și în articolul publicat după „Spar- u. Rentenzeitung” în numărul nostru din urmă în chestiunea criticei bilanțurilor, am constatat că capitaliștii de pretutindenea se pun cu un adevărat fatalism la discrețiunea acelor cari sunt încredințați cu administrarea averii lor. Și dacă acest „socios habuisse malorum” ne poate da o consolație oare-care, apoi vom pute scuza la noi aparițiunea remarcată în cât-va și cu aceea, că băncile noastre nu sunt situate ca ale altor popoare aproape tot în centre mari unde să locuiască și masa mare a acționarilor lor, ci își au sediul în parte preponderantă în orașe mai mici sau cu puțină populațiune românească, unde domiciliază numai o minoritate disparentă dintre acționari. Din această cauză cercetarea adunărilor generale prin un număr mai mare de acționari, la noi ar fi împreunată cu piedeci și greutatea cu mult mai simțitoare decât în alte părți.

Aceste considerațiuni însă nici decât nu alterează și cu atât mai puțin justifică faptul, că masa acționarilor dela băncile noastre nu dă conducerii acestora atențiunea ce o reclamă nu numai interesul lor propriu, ci în general și interesele economice-financiare ale poporului nostru.

Pentru a constata acest indiferentism în mod cât se poate de evident, vom remarca

un cas concret și foarte instructiv, anume: ultima adunare generală a „Furnicei“ din Făgăraș. Este cunoscut cetitorilor noștri, că acest institut a trecut chiar în săptămânile din urmă prin o crasă preste măsură gravă, care în urma ridicării în masă a depozitelor și preste tot din cauza sdruncinării — fie cât de nemotivată dar' de fapt manifestată — a încrederii publicului mare și mai puțin orientat, ușor ar fi putut periclita existența „Furnicei“. Intre asemenea împrejurări nimic nu era mai natural și rațional, decât așteptarea că adunarea generală va fi cercetată de astădată de un număr extraordinar de acționari, cari vor veni ca deoparte să se liniștească pe cale nemijlocită asupra stărilor băncii, iar' de altă parte ca să dea direcțiunii tot concursul moral pentru întimpinarea și delăturarea greutăților ivite. În realitate însă nu s'au prezentat decât 14 acționari la adunarea generală, și între acestia 7 membri din direcțiune, 3 din comitetul de supraveghiere și doi funcționari ai institutului.

Acest fapt este o adevărată satiră a rolului ce după lege și după organizația firească a băncilor ar trebui să-l aibe adunările generale în sinul unui institut de bani. Dar' este acest fapt totodată și un simptom îngrijitor în dezvoltarea organizației noastre economice-financiare, care atinge foarte de aproape interese vitale ale poporului nostru și în consecințele sale ușor ar pute periclita roadele de pân' aci ale lucrării noastre naționale pentru întărirea economică a elementului nostru.

Căci ori-cât de puține motive avem ca să urmărim activitatea conducătorilor de astăzi ai băncilor noastre cu neîncredere, și ori-cât de mult trebuie să recunoaștem, ba suntem chiar fericiți a pute constata că acești conducători, — cari în cea mai mare parte au fost și fundatorii tinerelor noastre institute, — au administrat până astăzi averea ce li-s'a încredințat în modul cel mai cinstit și conștient, — totuși nu avem nici o garanție că interesele acționarilor vor fi și în viitor în totdeauna atât de bine ocrotite, încât aceștia să nu simț, după cum n'au simțit pân' acum, trebuința unui control mai riguros.

În fine trebuie să ținem seamă și de slăbiciunile omenesci și de experiențele nenumărate ale altor popoare, că lipsa de control în afaceri de bani a subminat și moravurile cele mai severe și a demoralizat și nefericit și caracterele cele mai firme. Și chiar și dacă vom abstrage dela asemenea urmări extreme, am dovedi că cunoaștem prea puțin firea omenească, dacă nu ne-am da seamă

de acea că stările de astăzi dela băncile noastre, — și în deosebi relațiunile dintre acționari și conducători și rolul ce fie-care dintre aceste grupări le are astăzi în realitate, — dacă se vor susține timp mai îndelungat în condițiunile de pân'aci, inomis vor trebui să aibe de urmare omnipotența direcțiilor, și prin aceasta dezvoltarea și manifestarea predominantă a intereselor speciale separatiste ale conducătorilor în contul și detrimentul intereselor generale ale institutului, ale acționarilor sei și ale clientelei sale.

Nu am fi sinceri și ar trebui să trăim în stări culturale cu mult mai înaintate, dacă am voi să susținem, că spiritul de clică este străin de societatea noastră, și chiar pentru-că cunoaștem această slăbiciune, suntem datori a preveni pe toate căile încuibarea ei. Căci pentru cei-ce cugetă nepreocupat și în mod mai prevădător, nu încapă îndoială, că progresul nostru pe calea organizării și întăririi economice-financiare va fi întrerupt și urmat de o rapidă decadentă în momentul în care pornirile separatiste și spiritul de clică va ajunge la un rol predominant în sinul băncilor noastre.

Credem că nimeni n'ar regreta o asemenea schimbare mai mult și mai sincer decât conducătorii de astăzi ai băncilor române, cari scim că sunt pătrunși de dorul ca să lase posterității creațiunile lor și roadele muncii lor cinstite ca moștenire neștirbită. Din această cauză credem că avem să adresăm chiar acestor cercuri conducătoare apelul nostru, ca să caute căi și mijloace pentru delăturarea stărilor regretabile ce le-am remarcat și pentru întemeierea unor raporturi mai sănătoase și raționale între acționari și direcțiuni, raporturi prin cari adunarea generală să devină în realitate ceea-ce ar trebui să fie: supremul organ de control.

Și nu va fi greu a găsi asemenea căi și mijloace. Căci este fapt că lipsa de interes ce se observă la acționari, nu este a se atribui numai indiferentismului, sau fatalismului ori indolenței, ci are și motive mai explicabile și apropiate.

Anume este fapt ce nu se poate discuta, că cea mai mare parte a acționarilor absentează dela adunările generale din acea cauză, pentru-că nu pricepe și nu scie aprepția cele ce se întâmplă acolo. Simțindu-se prin urmare în adunare ca un „pictus masculus“, care de câte-ori ar încerca să dea expresiune vederilor și dorințelor sale, în urma faptului că este cu desăvârșire neorientat în chestiunile dela ordinea zilei, se compromite numai și este întimpinat cu cuvinte aspre ori în

cel mai bun cas cu un zimbet de compătimire, — mai bine rămâne acasă și nu-și pierde timpul și paralele cu cercetarea adunărilor generale.

Pentru sanarea acestui neajuns direcțiunile băncilor ar pute face foarte mult, dacă ar căuta să și crească și instruiască acționarii deoparte prin o publicitate cât se poate mai mare, iar de altă parte prin întimpinarea interpelațiilor, dorințelor și propunerilor lor cu mai multă bunăvoință și prevenire.

Dacă direcțiunile nu se vor mărgini numai la convocarea adunărilor generale, ci vor îngriji ca acționarii să primească prealabil un raport mai amănunțit, care să nu înșire numai cifre seci, ci să explice în mod instructiv și poporal toate pozițiunile bilanțului și momentele mai marcante în mersul afacerilor, în scurt timp vom avea un număr mai mare de acționari bineorientați în toate afacerile institutului, cari apoi se vor pute prezenta cu drag la adunările generale și vor ști ridica nivelul acestora la o treaptă mai deamă și la rolul ce li-se cuvine după lege și după exigențele intereselor economice-financiare ale publicului nostru.

Revisuirea bilanțului.

Iuriștii germani, specialiști în dreptul acționar, nici decum nu sunt mulțumiți cu funcționarea comitetului de supraveghiere, pe care îl consideră ca o instituție învechită și ireparabilă și care din motivul acesta ar trebui înlocuită cu o altă instituție. Ici-colea se ivesc, ce este drept, și acum unele idei de reformă, cari pretind ca obligamentele și responsabilitatea comitetului de supraveghiere să se determine precis în lege; specialiștii dreptului acționar, ba chiar și specialiștii practici dau însă puțină atențiune acestor proiecte, fiind de convingerea, că dispozițiunile legii referitoare la agendele și responsabilitatea comitetului de supraveghiere, ori-cât de precise și stricte ar fi, în praxă nu se pot valida; comitetul de supraveghiere va rămâne și de aci încolo, cât va fi lumea, o instituție neputincioasă.

Astfel acum întrebarea nu mai este, că pe ce cale ar pute deveni comitetul de supraveghiere capace a și implini chemarea, ci întâiu dacă comitetul de supraveghiere poate fi transformat cu ajutorul altor organe astfel, ca să poată exercia un control eficace și a doua: dacă s'ar pute încredința unele agende mai importante ale comitetului de supraveghiere, în special revisuirea bilanțului, unei corporațiuni specialiste, independente de societățile pe acțiuni și de asociațiuni.

Cu prima întrebare se ocupă consilierul justițiar Dr. Riesser, și cu a doua Simon Veit, ambii distinși cunosători ai legilor comerciale. Dr. Riesser este de părerea, că comitetul de supraveghiere ar trebui obligat ca controlul permanent să-l exercieze cu ajutorul de specialiști; în special ar trebui să enunțe legea, că comitetul de supraveghiere poate aproba și recomanda adunării generale spre primire numai bilanțuri examinate și aprobate de revisori experți privilegiați.

Simon Veit merge mult mai departe și cere ca bilanțurile să nu le mai revisuiască comitetele de supraveghiere, ci camerele comerciale de a căror circumferență se țin societățile pe acțiuni, resp. asociațiunile din ceștiune. După părerea lui Veit bilanțurile celor mai multe societăți pe acțiuni reclamă „corecturi”, cari cât timp bilanțurile le compun însași societățile pe acțiuni, resp. organele lor, nu se vor face. Bilanțurile ar trebui revisuite prin o corporațiune specialistă independentă, chiar și din acel motiv, fiindcă numai în cazul acesta se vor compune bilanțuri de model, exacte, clare și evidente pentru ori-cine. Alt moment care pledează pentru examinarea bilanțurilor prin o corporațiune neinteresată este, că revisiunile actuale sunt foarte superficiale și ar rămâne astfel și în cas când s'ar lua în ajutor revisori specialiști. Acești revisori adevă nu au și nici nu pot fi investiți cu o putere atât de mare, încât să poată pretindă dela societate prezentarea tuturor datelor necesare la revisiune. Dacă fac astfel de pretensiuni, societatea nu mai reflectează la densii, și și angajează revisori-specialiști, cari se impacă mai ușor, ceea-ce va provoca, natural, scăderea veniturilor revisorilor conșciențioși și riguroși. Cea mai bună dovadă, că instituțiunea revisorilor-experti nu ar fi necondiționat deamă de incredere este, că nicăiri în lume nu se fabrică atâtea bilanțuri false ca tocmai în Anglia, patria revisorilor-experti.

Cu totul altfel s'ar prezenta bilanțurile, dice Veit, dacă revisuirea acelor din partea camerelor comerciale s'ar face obligatoare, ceea-ce s'ar pute executa în modul următor: fiecare societate pe acțiuni ar fi obligată a și înainta bilanțul anual spre revisuire la camera comercială competentă, care prin o secțiune specială a sa ar avea să constate, dacă bilanțul prezentat este compus în conformitate cu legea, dacă reoglindează fidel situațiunea societății, dacă este clar, etc. Revisuirea s'ar face pe spesele institutelor de bani. În sinul camerelor comerciale numărul specialiștilor practici este atât de mare, încât prin conlucrarea lor s'ar forma în scurt timp modelul, după care ar trebui compuse bilanțurile și rapoartele anuale.

Pentru referințele noastre proiectul de reformă al lui Dr. Riesser este la tot cazul mai corăspunător. Este adevărat, că la noi în țară încă nu există instituțiunea revisorilor-experti oficiali, dar aceasta s'ar pute crea ușor, obligând comitetele de supraveghiere ca revisiunile să le efectuiască cu ajutorul unor revisori experți. Contabili perfecți și revisori de registre distinși sunt în țară în abundență; ar trebui numai aleși, examinați în privința cunoscințelor lor de specialitate, investiți cu autoritatea recerută și am dispune de o legiune întreagă de revisori-experti. Revisiunea prin experți n'ar trebui însă impusă necondiționat, pentru-că dacă o societate are în comitetul său de supraveghiere oameni de specialitate, ar fi de prisos, a pretinde și în cazul acesta revisuirea prin organe străine societății. În lege ar trebui deci enunțat în mod obligator numai: că la cererea majorității membrilor comitetului de supraveghiere, bilanțul are să fie examinat de doi revisori-experti oficiali.

Proiectul lui Veit la noi nu se poate accepta. În Germania vor fi numeroși oameni de specialitate în sinul camerelor comerciale, despre Ungaria însă nu se poate dice aceasta, și chiar dacă se află între membrii interni ai camerelor comerciale câți-va specialiști în ale contabilității, aceia sunt prea ocupați cu celelalte afaceri ale camerei și cu afacerile lor private, încât să și poată lua timp pentru revisuirea minuțioasă a sute de bilanțuri anuale.

Ce ar face d. ex. camera comercială din Budapesta cu bilanțurile tuturor societăților pe acțiuni și asociațiilor din capitală înaintate ei spre revizuire? Pentru aceasta muncă uriașă ar trebui să mobilizeze o armată întreagă de revisori-specialiști și bilanțurile examinate s'ar pute prezenta adunărilor generale chiar și în cazul acesta numai de tot târziu. Afară de aceasta camera comercială n'ar pute lua responsabilitatea morală pentru lucrările săvârșite de revisorii experți angajați.

Proiectul lui Veit s'ar pute pune în practică în altă formă, înființându-se camere speciale pentru societățile pe acțiuni. În cazul acesta bilanțurile ar ajunge în adevăr înaintea unui for competent, deși reviziunea întârziată se presintă și aci ca mare desavantajiu. Chestiunea înființării unei camere a institutelor de bani s'a proiectat de fapt încă la 1885 și de atunci s'a ivit ideea aceasta mai de multe ori și astăzi n'ar fi imposibil a pune în discuțiune ideea înființării unei camere a tuturor societăților pe acțiuni din țară, în care cas proiectul lui Veit ar pute fi studiat și discutat mai în detail. (M. P.) *

AFACERI DE DARE.

Competința institutelor ori fondurilor de pensuni. Secția financiară a Judecătorei administrative a enunțat prin deciziunea sa principală Nr. XXIII, cu privire la *competința erarială plătabilă după taxele ce intră în fondurile ori institutelor de pensuni* a funcționarilor diferitelor societăți și institute, următoarele:

1. Taxele, ce le plătesc institutele și societățile, sunt *supuse numai în acel cas* la competența de 1½% fixată în §. 3 al art. de lege VIII din 1883, dacă fondul ori institutul de pensuni formează o persoană morală independentă de societate ori institut.

2. Din contra taxele, ce au să le plătească funcționarii, sunt necondiționat supuse competenței de 1½%.

JURISDICTIUNE.

Acțiunile nominative. În conformitate cu §. 173 a L. C. acțiunile nominative se pot transmite prin indossament în bianco, dar *față de societate posesorul este legitimat*, întrucât statutele nu dispun altfel, numai *dacă transmiterea s'a executat și în registrul acționarilor*. Prin urmare legea admite necondiționat transmiterea acțiunilor și în opoziție cu această dispozițiune *nici statutele nu pot lega validitatea transmiterii de învoirea societății pe acțiuni*; prin urmare dreptul de liberă dispozițiune asupra acțiunilor și circulațiunea acțiunilor nu se poate limita. (Curia reg. sub Nr. 1068 904).

Mărimea obligamentului cambial trebuie constatată din însuși textul cambiei, și dispozițiunea §. 4 al Legii camb., în sensul căreia în cas când suma cambială scrisă cu litere și cifre diferă, are valoare suma scrisă cu litere, — este normativă și atunci când nu se ridică excepțiuni. (Curia reg. sub Nr. 492/904).

AFACERI FINANCIARE.

Situațiunea.

Sibiu, 22 Aprilie 1904.

Din cauza grevei funcționarilor dela căile ferate, de astădată n'avem sciri mai nouă asupra situației pieței interne de bani și a circulațiunii burselor; pe cât se

poate însă judeca situațiunea de aici din provincie, constatăm, că aceea este nealterată ca și la finea săptămânei trecute. În curând însă vor trebui să se resimtă efectele păgubitoare ale grevei erupte la căile ferate.

În piața externă unul din evenimentele mai remarcabile ale săptămânei trecute a fost reducerea etalonului oficial al Băncii engleze cu ½% la 3½%, căreia îi va urma probabil în curând și Banca imperială germană. *

Plăți vamale cu bancnote ori asignațiuni de aur. Guvernul austriac și ungar au luat dispozițiune ca plățile vamale să se poată efectui de aci înainte nu numai cu monete de aur, ci și cu asignațiunile de aur ori bancnotele băncii de emisiune. În modul acesta se evită confusiunile, ce se năceau până acum când oficiile vamale excepționau pondul monetelor de aur străine. *

AGRICULTURA.

Agricultura Ungariei în 1903. În anul 1903 teritoriul cultivat în Ungaria a avut o întindere de 21·5 milioane jughère catastrale. Din acestea au fost cultivate 19·3 mil. jughère, iar 2·2 mil. au rămas ogor. Teritoriul folosit se împarte între singuraticile produse cultivate astfel:

	pe	6—	mil. jug. cat.
grâu	"	2—	" " "
săcară	"	1·8	" " "
orz	"	1·8	" " "
ovės	"	4—	" " "
cucuruz	"	—9	" " "
cartofi	"	1·8	" " "
plante de nutreț	"	1—	" " "
altfel de produse	"		" " "

Mai mare avânt a luat cultivarea plantelor de nutreț, apoi a cucuruzului și a grâului. Anume s'a produs în anul trecut:

grâu	44 mil. măji metriche
săcară	12 " " "
orz	14 " " "
ovės	13 " " "
cucuruz	33 " " "
cartofi	38 " " "

Producțiunea inului și a cănepei nu s'a putut desvolta din cauza sistemului primitiv de topire.

Recolta poamelor a fost bunicică. Mai bună a fost în comitatul Maramurș, care a exportat poame de peste 2 mil. coroane. Mai multe se expoartă în Germania, numai la Stuttgart s'au expedat 700 vagoane mere, mai cu samă din părțile ardelene. Se mai trimit apoi la Berlin, Dresda, Hamburg și Breslau. În anul trecut s'au trimis prune și la Paris.

Recolta strugurilor și a vinului asemenea a fost bunicică, producându-se 2·5 mil. hectolitri vin de o calitate cu mult mai bună ca în ultimii ani.

Prăsirea vitelor cornute a fost în anul trecut rentabilă. Cererea lor a fost foarte mare, așa încât li-s'a urcat prețul, cum de ani nu s'a mai întâmplat. Exportul de vite, care se face mai ales în Germania și Austria, și până acum avea o creștere de 10%, în anul trecut s'a urcat considerabil atingând 20%.

Lăptăriile încă s'au desvoltat; asemenea a crescut producțiunea precum și consumațiunea untului.

Prăsirea porcilor a scăzut la jumătate în urma epidemiilor ce au bătuit.

Prăsirea oilor a dat puțin înainte, deși pe piețele universale lâna noastră e foarte căutată.

Prăsirea cailor se face cu succes tot mai bun și anume se țintese la aceea ca în țară să se folosească cât mai mulți cai, rasă trainică, ca la vre-o eventualitate, ca erumperea unui război, să se poată aduna contingentul necesar. De altfel în această privință Ungaria stă în fruntea celorlalte state.

Cultivarea vermicilor de mătase formează la noi deja un ram însemnat de câștig. În anul trecut s'au ocupat cu sericultura în 2884 comune peste 100,000 persoane, producând 1.7 mil. chilograme gogoși în valoare de 4.8 mil. coroane. Pentru extragerea mătasei de pe gogoși au funcționat 5 torcătorii de mătase, în: Panciova, Neoplanta, Tolna, Győr, Komárom. Se vor mai face în Lugoș și Mohács.

Cu privire la ameliorarea pământului (secarea mocirlelor, canalizare, etc.) s'a făcut foarte mult. În anul 1902 s'au proiectat lucrări pe 872,000 jughere cadastrale, din cari 25,000 s'au putut deja întrebuița, iar în lucru sunt 142,000 jughere.

Replantarea pădurilor, pe unde au fost devastate fără plan, a luat un avânt îmbucurător. În anul trecut s'au replantat 32,000 jughere cadastrale. △

COMUNICAȚIUNE.

Greva funcționarilor dela căile ferate. În noaptea de Marți spre Mercuri s'a întâmplat la noi în țară un eveniment pân'acum ne mai pomenit și unic în istoria căilor ferate. Funcționarii de tren din toată țara, nemulțămii cu modul cum guvernul a proiectat îmbunătățirea de mult reclamată a salariilor lor, au intrat pretutindenea în grevă, astfel că de câte-va zile s'a sistat pe toată linia ori-ce circulațiune pe căile ferate, principalul mijloc de comunicațiune a timpului modern.

Greva este ultima armă de care se folosesc funcționarii de cale ferată în lupta de existență, ce o poartă deja de ani de zile, fără nici un rezultat mulțămitor pentru dânsii. Sunt 30 de ani și mai bine de când salariile funcționarilor și impiegatilor de tren au rămas staționare, deși în acest interval referințele de traiu s'au schimbat radical, manifestându-se în toate o scumpete extraordinară față de trecut. Și pe când statul s'a îngrijit de urcarea salarelor la oficerime și la alte categorii de funcționari de stat, funcționarii de tren au continuat a fi mașter tractați. Încă la anul 1901 funcționarii de tren, de toate categoriile, mari și mici, organizându-se, au înaintat ministrului de comerț un memorandum voluminos, în care și-au expus minimalul dorințelor lor cu privire la urcarea salariilor lor. După studii îndelungate și după intrarea stărilor parlamentare în cadrul lor normal, guvernul a prezentat în fine dietei în Sâmbăta trecută mult așteptatul proiect de lege pentru urcarea salariilor. Acesta însă n'a implinit așteptările legitime ale funcționarilor de tren, din contra a mărit și mai mult amărăciunea și nemulțămirea între dânsii, lucru căruia i-au dat expresiune în numeroase meetinguri și adunări mai mici ținute Duminecă în mai multe centre ale țerei. S'a hotărât ținerea unui mare congres al funcționarilor de tren în B.-Pesta pe 20 crt., care însă a fost interzis de presidentul direcțiunii căilor ferate I. Ludwigh. Din

această cauză funcționarii de tren au intrat în grevă, voind în modul acesta să și elupte împlinirea dorințelor lor. Probabil le va succede, dacă nu în întregime, cel puțin în parte; căci situația actuală nu poate fi de durată. Pagubele, ce se cauzează pe toate terenele prin totala sistare a comunicațiunii sunt atât de enorme și neprecalculabile încât guvernul va trebui inomis să caute o grabnică soluțiune a acestei chestiuni grave.

SOCIETĂȚI FINANCIARE ȘI COMERCIALE.

„Buna“ însoțire de credit și depuneri în Feleacul-săsesc. Acest mic institut și-a încheiat bilanțul pe 1903 cu un profit net de K 626.39 (în 1902 K 599.06) și cu active totale de K 15,297.16 față de K 15,641.36 în 1902. Principalul ram de afacere Escomptul se prezintă cu K 14,018 (— K 187.—) iar Imprum. pe obligațiuni cu K 816.— (în 1902 K 1256.—). La pasive se arată la Depozite spre fructificare o reducere dela K 2733.— la K 1874.—; din contra o creștere la Reescompt de K 400.— (starea K 7500) și la Reserve dela K 470.— la K 614.—. Venitul brut a fost de K 1500 (în 1902 K 1666.—).

„Cassa de împrumut ca însoțire“ în Bicz a ținut adunarea generală la 22 Martie a. c., sub presiunea dlui *Ion Urzicianu*, fiind notar dl *Alexandru Casicariu*, iar verificători ai procesului verbal dnii *Ion Urzician*, *H. Cahana*, *Niculai Hangan* și *V. Jozsef*. Din cifrele acestui bilanț rezultă că activele însoțirii au scăzut în decursul anului 1903 cu K 33,600.—, reducându-se la K 104,121.—, dintre cari pretensiunile dubioase singure fac K 26,000.—, față de K 3000.— în anul 1902. Alți titluri mai însemnați din active sunt: Realitățile, cari se cifrează cu K 10,659.— (+ K 2200 față de a. 1902); Cambiile escomptate de K 27,555.76 (— 46,000.—); Imprumuturile pe obligațiuni K 36,062 (— K 12,000.—). Dintre pozițiunile pasive arată creșterea: Fondul de rezervă K 1700.—, ajungând la K 24,230.—, adevăc cu ceva mai mare decât saldul pretensiunilor dubioase de K 23,302.— (K 26,352.— în activa — 3000.— în passiva); Fondul de rezervă neatacabil*) este de K 3623.— (+ K 400.—). Reducere a fost la: Depuneri spre fructificare de K 13,000.— cifrându-se numai cu K 11,375; Reescomptul cu K 20,927 (— K 23,000.—). Bilanțul ca și contul Profit și Pierdere se încheie fără sald, adevăc nu arată nici profit nici pierdere (!).

Adunarea generală, în care au fost de față 116 acționari (membrii) cu 210 acțiuni (părți fundamentale) și 232 voturi (?) a ales în direcțiune pe dnii: *Ion Urzician* president, *Pompeius Butnariu*, *N. Hangan*, *Ion Kande*, *Iancu Lanczet* și *Wivirszki Jozsef*, în comitetul de supraveghiere pe dnii: *Agoston Risnița*, *Dumitru Colcer* și *Todor Crușitu*. Alte date despre cele petrecute în adunarea generală nu avem, prin urmare trebuie să presupunem că raportul direcțiunii și respective conturile de încheiere s'au aflat în regulă și s'au aprobat dându-se absolutoriile cuvenite.

Credem a ne împlini o datorie, dacă prin observările următoare vom căuta să arătăm defectele bilanțului, cari nu corespund cerințelor legii comerciale ung. din 1875 §§. 25, 26 și 28. Bărbații dela conducere par a fi indestulți, dacă tribunalul comercial a primit bilanțul prezentat de dânsii (dacă-l va fi primit), voind a

*) Nu putem înțelege ce scop să aibă fondul de rezervă neatacabil la o întreprindere comercială. Nota autorului.

deduce de aci, că este în conformitate cu dispozițiunile legii comerciale.

Acela care e obicinuit a cetii bilanțuri, la cea d'antăiu privire va fi surprins de modul cum sunt aruncate conturile unele peste altele fără nici o ordine și fără nici un sens. Pozițiile sunt puse în bilanț așa cum vin conturile în Maestru. Aceasta par a o indica numerii din coloana primă, cari nu pot fi altceva decât foliile din cartea principală. Usul comercial însă a stabilit anumite reguli pentru întocmirea bilanțului. Mai totdeauna bilanțul începe la activa cu banii gata (numărul), continuă cu valutele, pretensiunile cambiale, ipototecare, etc., efecte, realități, înșirând la locul prim pozițiunile mai importante, apoi treptat cele de mai puțină importanță pentru bilanț. Passiva cuprinde ca primă poziție capitalul social, apoi fondurile proprii, creditorii (depuneri, reescompt, etc.); și numai la fine vin pozițiile transitorii: în activa interesele restante și în passiva cele anticipate. Acest bilanț însă e făcut arbitrar arătând numai dela unele conturi starea la 31 Decembre 1903, alte conturi și anume: Pro diverse (folio 58) se găsește atât în activa (cu K 1082.—), cât și în passiva (cu K 1906.58); Interese restante — Interese transitorii (folio 60), cu K 659.20 în activa și K 347.30 în passiva; Pretensiuni dubioase (folio 71) cu K 26.352.— în activa și K 3000.— în passiva. După dispozițiunile legii comerciale, având bilanțul a ne da o iconă clară despre starea unei afaceri la un period anumit, în cazul present „Pro diverse” trebuia trecut numai în passiva cu K 824.58 (1906.58—1082.—). *Interesele restante* în activa cu K 311.90 (659.20—347.30) și *Pretensiunile dubioase* în activa cu K 23.352.—.

Mai surprinzătoare este pozițiunea: „*Interese anticipate*”, cari — dacă numele contului este corect — la nici o întemplantare n'au loc în activa ci tocmai contrar în passiva, formând ele o datorie a anului de gestiune de încheiat față de anul viitor. Dacă trecem interesele anticipate din activa în passiva, bilanțul se încheie cu o pierdere de K 711.06, dar atunci saldul bilanțului nu mai consună cu saldul contului de profite și perderi. Aceasta dovedește că încheierea conturilor nu este esactă, prin urmare „Bilanțul” și „Profite și Perderi” nu arată starea adevărată a afacerii cu 31 Decembre 1903.

În fine dacă capitalul acestei însoțiri este împărțit în acțiuni, (în bilanț se dăce anume ung. részvény-töke) cum a putut acela scăde din anul trecut până aci dela K 38,266.— la K 37,196, sciut fiind că capitalul de acțiuni al unei întreprinderi rămâne neschimbat, respective nu se poate micșora în sensul §. 209 al legii comerciale, decât prin decisiunea adunării generale sau prin o dispozițiune cuprinsă în statute; iar dacă însoțirea după natura însoțirilor are părți fundamentale, să se spună aceasta și în bilanț.

Recomandăm cu tot dinadinsul acestei casse de împrumut, ca încă mai înainte de a dispune tribunalul comercial revisuirea registrelor, se invite pe careva din revisorii nostri experți, care să le aducă în regulă contabilitatea și să le arăte cu date exacte starea însoțirii, fiind acesta în prima linie interesul conducătorilor; căci continuând pe drumul apucat, lucrurile nu pot avé bun sfârșit. (—n.)

„*Dunăreana*” institut de economii și credit, soc. pe acțiuni în T.-Cubin și-a ținut adunarea generală la 3 Martie 1904 sub presiul dlui *Axentie Bălan*, fiind notar dl *Petru Nica*, iar verificători ai procesului verbal dnii *Remus Bortos* și *Lazar Căcina*. Prezenți au fost 15 acționari, reprezentând 160 acțiuni cu 145 voturi.

Profitul net de K 8005.22 s'a distribuit astfel: Dividendă și supradividendă K 2100.—. Fondurilor de rezervă K 4000.—. Fond. pentru scopuri filantrop.-cult. K 200.—. Tantieme direcțiunii și comit. de suprav. K 575.48. Tantieme directorului executiv K 185.16. Tantieme funcționarilor K 380.20. Pentru scopuri filantropice K 564.38.

Suma destinată spre scopuri filantropice-culturale s'a împărțit cum urmează: Bisericei române din Cubin (sub edificare) K 130.10. Alumneului stud. rom. din Panciova K 100.—. Alumneului „Popazu” din Caransebeș K 50.—. Gimnas. rom. Brad K 20.—. Alumn. român din Timișoara K 20.—. Casei naționale din Sibiu K 50.—. Societății „Petru Maior” din B.-pesta K 50.—. Societății „România Jună” din Viena K 50. Pompierilor din Cubin K 20.—. Fondului orfanilor din Cubin K 20.—. Bisericii române din Panciova K 54.28.

Dividenda s'a fixat cu 7% = K 7 de cupon și se plătește cu începere dela 2 Martie 1904.

În direcțiune s'au reales dnii Lucian Secoșian și Ioan Olariu și în comitetul de supraveghiere în locul reposatului George Frențiu, dl Iancu Ogrin.

O decisiune importantă a adunării generale din 31 Decembre a acestui institut este urcarea capitalului cu K 30,000 la K 60,000, eventual dacă se va subscrie mai mult, la suma scrisă.

Pentru subscrierea acțiunilor de a II-a emisiune direcțiunea a emis deja un „prospect”, conform căruia li-se asigură acționarilor vechi dreptul de preferință asupra acțiunilor noue. Fondurile de rezervă și fondul filantropic în sumă de K 11,300 se folosesc pentru acoperirea parțială a prețului acțiunilor noue, calculându-se după fie-care acțiune veche câte K 37.66. La subscriere sunt a se plăti de fie-care acțiune K 10 și K 2 spese de fondare; la 15 zile după adunarea generală extraordinară, ce se va convoca K 10, la o lună după aceasta K 10 și de aci încolo tot la câte 3 luni câte K 10. Prețul acțiunilor se poate plăti și deodată. Până la plățirea întreg capitalului de a II-a emisiune li-se asigură acționarilor 5% interese, după aceea dividendă statutară. Terminul de încheiere al subscrierilor este 1 August 1904. Un „prospect” pentru subscrierea de acțiuni se află depus și la Redacțiunea noastră.

„*Hățegana*” institut de credit și de economii, soc. pe acțiuni în Hățeg și-a ținut adunarea generală la 27 Faur 1904, sub presiul dlui *Dr. Gabriel Suciu* avocat, fiind notar dl *Ioan Muntean*.

Profitul net de K 28,110.42 s'a distribuit astfel: Dividendă și supradividendă K 16,000.—. Fondului de rezervă K 6222.42. Scopuri filantropice-cult. K 1670. Tantieme direcțiunii și comitetului de supraveghiere K 1323.70. Tantiemă directorului executiv K 322.20. Tantiemă funcționarilor K 683.30. Fondului special de rezervă K 805.50. Fondului de pensie al funcționarilor K 983.30. Ajutor servitorului K 100.—.

Suma destinată spre scopuri filantropice-culturale s'a împărțit cum urmează: Fondului gr.-or. și gr.-cat. din Hățeg K 200.—. Catedralei gr.-or. din Sibiu K 200.—. Bisericei gr.-or. din Valcele rele K 52.—. Școalei conf. gr.-cat. din Valea lupului K 52.—. Școalei conf. gr.-ort. din Ohaba de sub peatră K 37.—. Școalei conf. gr.-cat. din Fărcădia K 37.—. Școalei conf. gr.-cat. din Păuciușed K 37.—. Școalei conf. gr.-cat. din Tustya K 37.—. Școalei conf. gr.-cat. din Valea Diezi K 37. Școalei conf. gr.-or. din Baresd K 37.—. Școalei conf. gr.-or. din Nucșora K 37.—. Doue stipendii la un agricultor și la un vințeler K 870.—.

Dividenda s'a fixat cu 8% = K 8.— de cupon și se plătește cu începere dela 27 Faur 1904.

In direcțiune s'au ales dnii: Bucur Popoviciu, Iulius Popovits și Dr. Leo Parasca.

*

„*Hondoleana*“ însoțire de credit in Hondol. Adunarea generală a acestui institut s'a ținut la 28 Martie 1904, sub presidiul dlui *Vasilie Pipos*, fiind notar dl *Alexandru Iovan*, iar verificatori ai procesului verbal dnii *Petru Faur*, *Nicolae Bodrean* și *Nicolae Fărcaș*. Prezenți au fost 17 acționari, reprezentând 151 acțiuni cu 151 voturi.

Profitul net de K 2641.46 s'a distribuit astfel: Dividendă și supradividendă K 1831.05. Fondului de rezervă K 364.14. Scopuri filantropice-culturale K 79.24. Transpuz pro 1904 K 367.03.

Suma destinată spre scopuri filantropice-culturale s'a împărțit cum urmează: Pentru procurarea de cărți pe seama școlărilor s'eraci din comunele din jur K 39.24. Abonarea a 10 exempl. a diarului „*Bunul Econom*“ din Orăștie pentru economii harnici din comunele din jur K 40.—.

Dividenda s'a fixat cu 9% = K 2.70 de cupon și se plătește cu începere dela 1 Aprilie 1904.

In comitetul de supraveghiere s'au ales dnii: Ioan Lazariciu, Deva; Nicolae Demian, Balșa și Petru Albu Chimindia; suplenti: Nicolae Popa, Porcureat și Ion Pleter, Certeșul-sup.

*

„*Unirea*“ institut de credit și de economii, soc. pe acțiuni in Vad. Bilanțul acestui institut pro 1903 se prezintă în comparațiune cu anul de gestiune precedent cum urmează: Escompt K 138,667.— (in 1902 K 122,696.—). Imprumuturi pe obligațiuni K 20,764.— (in 1902 K 15,679.—). Efecte K 665.— (+ K 515.—). Active totale K 162,816.— față de K 139,944.— in 1902. La pasive aflăm Fond de rezervă K 4051.02 (in 1902 K 1770.—) Depozite spre fructificare K 119,339.— (in 1902 K 97,958.—). Reescompt K 9147 (+ 1776). Interese anticipate se prezintă mai corespunzător intereselor încasate decât in 1902, anume cu K 2488. Venitul brut a fost de K 14,245.— (+ K 182.—), iar profitul net de K 3592.26 cu K 886.03 mai mic decât in 1902.

Adunarea generală și-a ținut-o acest institut la 31 Martie 1904, sub presidiul dlui *Georgiu Ursu*, fiind notar dl *Tamasiu Popu*, iar verificatori ai procesului verbal dnii *Manase Demian*, *Iacob Borcea* și *Arsenie Mărginean*. Prezenți au fost 23 acționari, reprezentând 102 acțiuni cu 102 voturi.

Profitul net de K 3592.26 s'a distribuit astfel: Dividendă și supradividendă K 2000.—. Fondului de rezervă K 1199.22. Scopuri filantropice-cult. K 147.58. Tantieme direcțiunii și comitetului de supraveghiere K 71.72. Remunerațiune direcțiunii și comitetului de supraveghiere K 80.—. Remunerațiune presidentului direcțiunii K 60.—. Tantiemă funcționarilor K 33.74.

Suma destinată spre scopuri filantropice-culturale s'a împărțit cum urmează: Fondului de ajutorare a copiilor orfani din Vad K 34.44.—. Delegațiunei băncilor române K 15.—. Pentru fondul orologului dela biserica din Vad K 19.14. Pentru masa studenților din Blașiu K 20.—. Pentru masa studenților din Brașov K 20.—. Fondului bisericeii din Vad pentru reparare K 39.—.

Dividenda s'a fixat 10% = K 10.— de cupon și se plătește îndată după adunarea generală.

In direcțiune s'au ales dnii: Georgiu Ursu, Tamasiu Boeriu, Iacob Boeriu, Achim Boeriu și Stefanu Demian, și in comitetul de supraveghiere dnii: Dr. Pompeiu Germann, Nicolae S. Popa, George Langa, Ioan Cosgaria și Sergiu Bărsan.

Din registrul firmelor. „*Furnica*“ in Făgăraș. Inregistrat: Directorul executiv Mateiu C. Jiga.

„*Arieșana*“ in Turda. Șters: Artemiu Codarcea. Inregistrat: Nicolae Solomon.

„*Sentinela*“ in Satul-nou. Șters: Trif Miclea.

Dividenda Băncilor noastre pe anul 1903.*)

	Dividenda de cupon		Scadența
	%	K f	
„Auraria“	15	30—	29 Martie 1904.
„Dacia“	7	7—	28 Februarie „
„Furnica“	8	32—	13 Aprile „
„Unirea“	10	10—	1 „ „
„Vlădeasa“	6	6—	27 Martie „

*) Intregire la conspectul din Nr. 14 din 2 Aprile 1904.

SUMAR.

Acționarii și adunările generale. — Revisuirea bilanțului. — *Afaceri de dare:* Competința institutelor ori fondurilor de pensuni. — *Jurisdicțiune:* Acțiunile nominative, Mărimea obligamentului cambial. — *Revista financiară:* Situațiunea, Plăți vamale cu bancnote ori asigurațiuni de aur. — *Agricultură:* Agricultura Ungariei in 1903. — *Comunicațiune:* Greva funcționarilor de cale ferată. *Societăți financiare și comerciale:* „*Buna*“, „*Cassa de împrumut ca însoțire in Biczaz*“, „*Dunăreana*“, „*Hațegana*“, „*Hondoleana*“, „*Unirea*“. — *Din registrul firmelor.*

„*Cassa de păstrare*“ (reuniune) în Seliște (comitatul Sibiiu).

ANUNȚ.

„*Cassa de păstrare*“ (reuniune) în Seliște acordă împrumuturi fără nici o provisiune sau competență de scris și anume:

I. Împrumuturi pe obligațiuni cu caventi și împrumuturi cambiale:

dela K	50	până la	1000	cu	8%
„	1000	„	5000	„	7%
„	5000	„	20000	„	6½%
„	20000	în sus		„	6%

II. Împrumuturi hipotecare și împrumuturi cambiale cu acoperire hipotecară:

dela K	100	până la	1000	cu	7%
„	1000	„	5000	„	6½%
„	5000	în sus		„	6%

III. Credite de Cont-curent pe lângă acoperire de hârtii de valoare și hipotecă:

sume până la K 5000 cu 6.8%
și preste . . . K 5000 „ 6.3%
interese decursive.

Din ședința direcțiunii ținută la 14 Aprile 1904.

Ministerul Agriculturii, Industriei, Comerțului și Domeniilor. București.

Călimănesci.

Băile Călimănesci sunt situate pe marginea Oltului, la extremitatea n.-vestică a satului Călimănesci, din plaiul Cozia, jud. Vilcea.

Stabilimentul dela Călimănesci, conținând hotelul, clădirea băilor, instalația mecanică și casa administrației și a poștei, este așezat sub stîncile de conglomerat ale dealului Pișolea, acoperit cu o frumoasă pădure de fag, cu un început de plantație de pin.

Hotelul posedă 153 camere mobilate, un salon spațios special în care se dă în fie-care Duminecă câte un bal, o cafenea cu biliard cu diferite jocuri de distracție, o sală de lectură cu diferite jurnale din țară și străinătate, precum și o sală spațioasă pentru restaurant. Toate aceste săli și coridoare sunt luminate cu electricitate.

Clădirea băilor, în comunicație directă cu hotelul, are 40 cabine de băi, și o sală de așteptare. Fie-care cabină, posedă câte o baie făcută în beton și căptușită cu sticlă. Tot în această clădire se află o baie cu abur alături de o sală de dușe, avînd diferite dușe: ecosez, piston și cerc.

În fața stabilimentului este grădina engleză, loc de preumblare unde cântă muzica de trei ori pe zi.

Grădina este legată cu un parc plantat cu pini și brazi, străbătut de alee umbrite pe unde se sue atât în pădurea mare cât și la drumul ce duce prin pădure la sorginta Căciulata. În fața stabilimentului se află frumoasa insulă Ostrovul, încunjurată de apa Oltului, acoperit de pădure seculară și străbătut de alee în toate direcțiile. Grădina, parcul și ostrovul sunt iluminate cu electricitate.

Apa minerală pentru băi, analizată de mai mulți chimiști, este mai bogată în constitutive de sulf de cât cele mai renumite ape ale stațiunilor din Europa ca: Aachen, Aix-les bains, Barège, Baden, Pistyan, Töplitz, Mehadia, etc.

Afecțiunile tratate cu mult succes din aceste băi sunt: Reumatismul, Siflisul, Scrofulosa, Artrita, Boalele de pele, etc.

Apa minerală de beut, este apa dela isvorul Nr. 6, o excelentă apă purgativă, vindecă cu succes: boalele de ficat, boalele aparatului digestiv în special și respirator, al sistemului nervos și anemia. — Această apă trimisă la expoziția din Bruxelles 1898, a căpătat medalia de aur, ca fiind una din cele mai bune ape purgative din Europa.

Căciulata.

Dintre apele minerale ce există în România este incontestabil cea mai bună apa sorgintei Căciulata.

Căciulata este situată la Nord de stațiunea Balneară Călimănesci la o distanță de 2¹/₂ klm. Un drum ce se construiesc prin pădure va face ca balnearii din Călimănesci să parcurgă această distanță printr'un loc umbrît și o poziție pitorească.

Apa de Căciulata datorese marea și incontestabila sa reputație minunatelor succese ce s'au obținut de 50 de ani încoace. Ea este fără rivală în tratamentul și vindecarea bolnavilor cari suferă de *piatră, colici nefretici, gută, boalele căilor urinare, de gravelă ficat, colici hepatice* ș. a.

Analisa apei de Căciulata făcută în străinătate și de distinși chimiști români, arată că în 10,000 părți apă se găsesc substanțele specificate mai jos în proporțiile următoare:

Carbonate.		Cloruri.	
de fer	0,0013	de potasiu	0,3316
de magnesium	0,2995	de sodiu	0,2995
de calce	1,9864	de litiu	0,0090
de sodiu	0,0377	de magnesiū	0,1074
		de calciu	0,3983
Sulfați.		Azotați.	
de barit	0,0063	de potasă	0,0154
de calce	0,9954		

fosfați de calcie 0,0089, silicie 0,0116, anhidrite carbonice combinate 1,0434, anhidrite carbonatice libere 2,2450, hidrogen sulf. liber 0,5860, temperatura la ori-ce epocă 12° cent., densitatea 1,00119.

Apa de Căciulata se întrebuintează la beut tot atât de bine și la domiciliu ca și la sorginta. Cel mai mare număr de clienți cari fac cură de Căciulata cu apa cumpărată în sticle, pot să ateste eficacitatea acestei ape fără concurență în lumea întreagă, pentru vindecarea boalelor arătate mai sus, când această apă este bună chiar la domiciliu.

Avantagiul apei de Căciulata este că nu se alterează prin transport.

Cine vrea să aibă această apă, poate să facă comandă la administratorul băilor Călimănesci, trimițând recepisa casei de depuneri după prețurile arătate mai jos.

1000 sticle de câte un litru în lădi costă 450 lei, una ladă cu 100 sticle 50 lei, una ladă 50 sticle 26 lei, 25 sticle în ladă 14 lei. Costul se înțelege prețat în gara Jiblea. Transportul pe linia ferată privesc pe cumpărător, cu un rabat de 50%, după tarif.

Sticlele se primesc înapoi în preț de 15 bani bucata.